

Изх № 4/ 18.05.2026 г.

**ДО МИНИСТЪРА НА
ПРАВОСЪДИЕТО
Г-Н НИКОЛАЙ НАЙДЕНОВ**

СТАНОВИЩЕ

относно

Закон за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс, чрез който се въвеждат изискванията на Директива (ЕС) 2024/1069 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година относно защитата на лицата, ангажирани в публично участие, срещу явно неоснователни иски или съдебни производства, с които се злоупотребява.

Уважаеми господин Найденев,

На 16 април 2026 г. в Портала за обществени консултации бе публикуван Закон за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс /ЗИД на ГПК/, чрез който се въвеждат изискванията на Директива (ЕС) 2024/1069 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година относно защитата на лицата, ангажирани в публично участие, срещу

явно неоснователни искове или съдебни производства, с които се злоупотребява.

В съответствие с предоставената ни възможност, от името на [фондация „Програма достъп до информация“](#) (ПДИ) и сдружение [„Асоциация на европейските журналисти - България“](#) (АЕЖ) представяме настоящото становище по подложения на обществено обсъждане ЗИД на ГПК.

I. Позиция на ПДИ и АЕЖ по предложения за обсъждане ЗИД на ГПК

ПДИ и АЕЖ приветстват подложения на обществено обсъждане проект на закон. Същият е в изпълнение на задължение на България, произтичащо от статута ѝ на държава-член на Европейския съюз и е свързано с императивното задължение за въвеждане на Директива (ЕС) 2024/1069 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година относно защитата на лицата, ангажирани в публично участие, срещу явно неоснователни искове или съдебни производства, с които се злоупотребява. Директивата следваше да бъде въведена в националното законодателство на държавите-членки на ЕС на 7 май 2026 г. Очевидно в случая изпълнението на това задължение се явява дори закъсняло. Все пак, ние твърдо смятаме, че въвеждането в нашата действителност на изискванията на Директивата срещу „делата-шамари“ е не просто формално задължение, изпълнението на което не може да се поставя под въпрос, но и цивилизационна стъпка в посока укрепване основните принципи на демокрацията и спиране на атаките срещу свободата на словото и публичното участие в процесите на вземане на решения.

Поради изложеното, нашата оценка на предложения от служебното правителство проект на закон е безусловно положителна. Препоръчваме на

настоящото редовно правителство да приеме възможно най-скоро проекта на закон и да внесе законопроект със същия текст в Народното събрание.

II. Кратка предистория

АЕЖ и ПДИ в продължение на няколко години настояват за законодателно решение на проблема, свързан със заведените при злоупотреба с право съдебни производства срещу журналисти, медии, неправителствени и граждански активисти, целящи да осуетят, възпрат, санкционират свободата на критиката, словото и участието в процесите на вземане на решения, които са легитимно гарантирани с Конституцията и Европейската конвенция за правата на човека ценности.

Ние призовахме държавата чрез министъра на правосъдието и Министерството на правосъдието да вземе мерки по отношение на тази опасна за демокрацията тенденция още година преди приемането на посочената Директива, както и на Препоръка CM/Rec(2024)2 на Комитета на министрите на държавите-членки на Съвета на Европа за борбата срещу стратегическите дела срещу общественото участие (SLAPPs), приета на 5 април 2024 г. Проведохме поредица срещи с министрите на правосъдието и заехме публични позиции по отношение на поредица опасни за здравето на демокрацията дела – шамари, заведени срещу журналисти, медии, граждани, академични фигури с цел „смразяващ ефект“ върху свободата на словото и на критиката. В продължение на над 3 години призоваваме публично за ранно спиране на такива иски и сме постигнали успехи в това. По инициатива на АЕЖ се създаде и фонд за подкрепа на журналисти ([фонд „Цензуриран“ – фонд за правна помощ на журналисти и активисти под натиск](#)), който набира дарения от гражданите.

Тези активни действия на гражданското общество не са достатъчни, за да бъдат спрени онези, които не желаят свободата на информацията, критиката и различните гласове в обществото, които са нередко

представители на тъмни политически, бизнес и други интереси. Необходима е законодателна инициатива.

След призивите на ПДИ и АЕЖ през декември 2023 г. при мандата на министър д-р Атанас Славов бе създадена първата работна група за изготвяне на такива законодателни промени. Част от нея бе адв. Александър Кашъмов от ПДИ, който в следващи работни групи бе и представител на Висшия адвокатски съвет. Още в дейността на тази работна група бе постигнато съгласието за ЗИД на ГПК чрез допълнението му с уредба на ново особено производство, и бе създаден подробен текст, близък до настоящия.

След този мандат, от април 2024 г., когато се приеха Директивата и посочената Препоръка, в рамките на тогавашното служебно правителство активността на новата работна група спадна. В мандата на министър Георги Георгиев бе създадена отново работна група, която прецизира текстовете и на проекта на закон и ги довърши през декември 2025 г. Независимо от това и по неизвестни за нас причини тези промени не бяха обявени за обществено обсъждане, нито бе предприета инициатива да бъдат предложени на Министерския съвет и Народното събрание, за сметка на проблематични и вредни за общественения интерес и демокрацията проекти като изменението на Правилника за вписванията и Закона за прозрачност при представителството на интереси.

При служебното правителство екипът на министър Андрей Янкулов за по-малко от два месеца финализира проекта на закон и го обяви за обществено обсъждане.

Изразяваме надежда, че новият управленски екип на Министерството на правосъдието, респ. новият Министерски съвет /МС/, към когото гражданите и обществото като цяло имат големи очаквания, ще финализира в бърз порядък процедурата по приемането на проект за ЗИД на ГПК и ще внесе законопроекта в МС.

III. Наболели проблеми

Посоченият проект на ЗИД на ГПК е подложен на обществено обсъждане и следва да въведе Директивата в решаващ момент. Понастоящем в българските съдилища се водят множество иски за неимуществени вреди, както от физически лица – най-често политици, държавни служители и експерти, бизнес личности, представители на съдебната власт, фирми и дори представители на „подземния свят“, с увеличаващи се по размер иски. Прендира се налагане на обезпечителни мерки по такива иски, каквито съдилищата в някои случаи допускат, с фатални последици от това. Така например банковите сметки на авторитетното издание „Медияпул“ бяха запорирани в продължение на повече от 5 години по иски, предявени от съдията Светлин Михайлов. Срещу същото издание богатата застрахователна компания „Лев инс“ заведе иск с размер от над 500 000 € заради публикуване на официална информация от стенограма на заседание на МС, делото по който е още висящо. Множество дела се водят срещу журналисти от Бърд, Бивол, Капитал, Медияпул и други. Бивши и настоящи политици, бизнес, и други, почувствали се засегнати от статии, публикации и публично говорене относно „Златния гьол“, близост до Делян Пеевски, участието на съдии в нередни практики, разкриването на нередности, конфликт на интереси, припомняне на стара лоша слава, са се наредили да отмъщават и/или да търсят „смразяване“ на свободата на словото.

Проектът на закон се явява средство за лечение срещу това болестотворно за демократичното общество поведение, което заплашва да задуши обществения дебат по важни теми.

IV. Тълкувателно дело № 1/2023 г. на ВКС и ВАС

Тълкувателното дело бе образувано през 2023 г. по въпроса „Допуска ли обективното ни материално право присъждане обезщетение за неимуществени вреди в полза на юридическите лица?“ Делото е на общо разглеждане на съдиите от всички колегии на Върховния касационен съд и на Върховния административен съд. ПДИ внесе писмено становище по това дело, подкрепено от АЕЖ. Според това становище, допускането на претенции за неимуществени вреди от юридически лица може да доведе до нова вълна от дела на държавни институции, които са и юридически лица, както и общини, чрез тяхното ръководство, срещу неудобни критики. Подобно тълкуване би отворило и възможността богати компании да притискат с подобни иски критики на техни постъпки и действия, което е в разрез с демократичните стандарти.

Смятаме, че ЗИД на ГПК се явява навременно и важно средство за превенция и в тези случаи.

VI. Критични бележки

Разбира се, никой проект не е съвършен. Положителна стъпка в настоящия проект е, че не се ограничава само до транс-граничните случаи. Същевременно остава възможността чрез наказателни дела от частен характер, както и чрез различни административни производства креативни фигури да търсят опити за налагане на цензура чрез други способности, различни от граждански и търговски иски.

Тези проблеми ще следва да се решават в перспектива. На настоящия етап следва максимално бързо да се приеме текстът на ЗИД на ГПК, както е предложен.

VII. Предложение

Предвид изложеното, ние от ПДИ и АЕЖ призоваваме министъра на правосъдието и неговия екип, както и Министерския съвет на Република

България да приемат в максимално бърз порядък предложения проект на закон.

С уважение:

адв. Александър Кашъмов, изпълнителен директор
на ПДИ

Иван Радев, член на УС на „Асоциация на
европейските журналисти – България“